

BIANCO SOPRA BIANCO

Fülöp Alíz Éva

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar
Szobrászművész szak, IV. évfolyam

Rezsonya Katalin DLA egyetemi adjunktus
Varga Ferenc

A *Bianco sopra bianco* című munkám egy 340 centiméter hosszú és 80 centiméter széles felfüggesztett finom, panamaszövésű lenvászon, amelyre hosszú, vékony sávban hímeztem egy indaszerű mezőt, amelynek végei visszahajlanak, bekúsznak az egyenes mögé. A két rövidebb oldalon bevarrt sárgaréz rúddal oldottam meg a súlyozást és merevítést. A nyers, fehérítetlen vászon elnyúló hasonló színű vonal távolról alig észrevehető, ami közelebbre való megtekintést, elidőzést igényel.

A technika, az anyag kiválasztásánál fontos volt számomra a paraszti kultúrához, a hagyományokhoz való visszanyúlás, hiszen amikor elkezdtem ezzel a munkával foglalkozni, leginkább az ember helye, a hovatartozás, az emberi kapcsolatok milyensége uralta gondolataimat.

A mű koncepcióját és ahhoz való viszonyomat magánéleti események határozták meg: édesanyám korai, édesapám, majd nagyszüleim későbbi elvesztése, és ezen történések feldolgozása, valamint megbúvó problémák felszínre törése indukálták a mű létrejöttét. Korábban foglalkoztam az anya-gyermek kapcsolattal, amiről teljes meggyőződéssel állítottam fiatalabb koromban, hogy nem viselhet meg és nem érezhetem annak hiányát, amit nem tapasztaltam meg tudatosan (édesanyámat másfél éves koromban veszítettük el). Ez az elképzelés viszont megdőlt, és egyre inkább elhatalmasodó problémát jelentett a felmenőkkel való kapcsolatteremtésnek, már a lehetőségének a hiánya is. Sürgetőnek éreztem ennek feloldását is, nyugalmat, csendet találni. Voltak viszont fenntartásaim a gondolat túlzott személyessége miatt, és számos kérdés fogalmazódott meg bennem. Létezik-e helyén lévő ember? Hogy jeleníthető meg a tisztaság? Hogyan ábrázolható a gyötrődés, a hiány? Testet ölthet-e a csend? Anyaggá válhat-e az anyagtalan?

Általános elképzelés, hogy a vízszinteshez, a horizontalitáshoz az anyagi lét köthető, míg a vertikálitáshoz a felsőbb szféra, szellemi lét kapcsolódik. A növekedés, fejlődés fonódik össze ebben a műben a csönddel és a hiányérzettel. A kompozíció, a vászon függőleges és hosszú mivolta a felfelé, az égi felé törekvést hangsúlyozza, a szövet pedig szimbolizálhatja az elhatárolást, a teljes tudás elfedését is. A szövés-fonás képe is gazdag szimbolikával rendelkezik: a szövés a teremtéssel, a kész lepel szövéséről való levágása a születéssel állítható párhuzamba, emiatt jelentheti az emberi élet kezdetét, meglétét és végét is. Olvashatjuk Izajás könyvében is: *„Sátramát lebontják és elveszik tőlem, mint ahogy lebontják sátrukat a pásztorok. Életemet, mint a takács, felgöngyölöd, hogy aztán levághasd a szövéséről.”* (Iz. 38.12.). A halálhoz kapcsolódó rítusok eszköze a fehér halotti lepel. Ez a szakrális jellegű tartalom az egyik fő pillére a

Bianco sopra bianco-nak. A mŕ antropomorf jellege miatt számomra kiemelten fontos továbbá, hogy a vászon és a pamutfonal szerves, természetes, elmúló anyag, ami elpusztulva visszasimul a környezetbe, csendesen elbomlik ott. A mulékonyság örökkévalóvá szövŕdése megy végbe ezzel.

A hímzés egy 1 cm széles, hosszú, féloldalról csomózott, aszimmetrikus minta, fehér hímzŕfonallal varrott sáv. Az organikus jellegŕ egyenes két vége befelé kunkorodik, sejteti a folytatást, de nem mondja ki határozottan azt.

A *bianco sopra bianco* (fehérre fehér) festés a 16. századi olasz urbinoi és faenzai majolikafestészet egy ága, amikor egy krémfehér vagy szürkésfehér alagra festettek hidegfehér árnyalatokkal. Ez a 18. századig igen elterjedt stílussá vált, finom szépsége miatt. Csendessége, visszafogottsága okán esett a választásom a hasonló árnyalatú fonatra és szövetre. A fehér a fényt, a tisztaságot, a hŕséget jelöli, a kereszténységben a feltámadás, a jóakarát, a béke, az öröm és könnyörületesség jelentéshordozója. A lélekkel is összekapcsolható: **Œ***Boldogság, Ődv vár rád / Fenn az ég honában, / Hófehér ruhában.*¹ A lélek és a lehelet/lehelek szavak szemantikailag egymáshoz és ehhez a képhez tartoznak. Kiemelt szerepet kap itt a szín, hiszen ez távolról szemlélve elrejti a motívumot, közelebbi megtekintést, személyesebb kapcsolatot igényel ezzel a mŕ, így tud függŕleges, mozgó-remegŕ egyenesként megjelenni a hímzés.

Az öltés típusa utal erre, hiszen az féloldalt csomózott, a másik oldalán viszont szabadon bújik alá a vászonnak a szál. Ezzel az apró aszimmetriával keltheti a támasznélküliséget, a teljesség hiányát, viszont mégis erŕs, egyenes. A hímzés végei növényyszerŕen hajlanak a vászon jobb oldala felé, becsúsza a hímzés teste mögé. Ezzel a megoldással bizonytalanná válik, lezárul-e vagy folytatódik a varrás, de a kompozíció szempontjából nyugvópontot jelent.

Az enyhe selyemfényŕ hímzŕfonallal varrt sáv a helyes utat jelenti számomra, mint egyetlen megoldást. Kapcsolódik a mondáshoz is, miszerint a gyermekre úgy kell vigyázni, mintha az egy selyemszálon függŕ tojás lenne. Erre az ideális kapcsolatra is szerettem volna utalni a mŕ létrehozása során. A megvarrt mezŕ növényyszerŕ, fához hasonlatos formájú. Az éggel való kapcsolatot is kifejezheti, *axis mundi* módján, a két szférát összekötŕ oszlopként. Umberto Eco² így ír az oszlopról: **Œ***Megtámaszt, de ŕ semmi sem tartja; képes megszerezni*

¹ Neander Joachim, 1650-1680. Ford.: Papp Ákos

² Eco, Umberto: A nyitott mű. Európa Kiadó, 2006.

évezredek patináját. A fennmaradás csodáját allegorizálja, rácáfol a földdel egyetlen ponton érintkező tárgy látszólagos törékenységére.

Mivel a mű anyagai hasonló árnyalatúak, kiemelten nagy szerepet kap annak térbeli elhelyezése. A könnyű anyagon az öltések finom plasztikát adnak ki, ez viszont csak megfelelő megvilágítással éreztethető igazán. Ha nem hatja át a fény, a hímzés ellaposodik, visszasimul a szövetbe, egy alig látható rajzként jelenik csak meg a kép. A textil szelíden a falhoz simul, mégis tere van. Könnyed, szinte lebegő hatást kelt, de uralja környezetét, talán éppen a csöndességével.

A szülő és gyermek közti kapcsolat, az élet és halál, az ég és föld viszonya foglalkoztattak leginkább a varrás hosszadalmas, meditatív folyamata alatt. Az elmúlással való megbarátkozás, de legalábbis annak felismerése és realizálása fontos hozománya ennek az öltött függőlegesnek. A munka végzése során, a vászonhoz közel hajolva az alkotói folyamat kiemelt a tényleges időből, a pillanatnyi állapotot megélve dolgoztam. Varrás közben tapintottam, éreztem a már hímzett részt, éreztem a textil illatát, textúráját. Megismertem a készülő képet. Az átszellemült munka során az önmagáért való létezés, a helyén levés érzése töltött el. Az anyag gazdag jelentéstartalma, a formai szimbólumok és a személyes szellemi tartalom tette ezt a művet számomra élővé.